

DEBRECZEN

A DEBRECZENI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben: Félévre 6.— kor., negyedévre 3.— kor.
Vidéken: Félévre 9.— kor., negyedévre 4.50 kor.

Felelős szerkesztő:

MÓRICZ PÁL.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Dégenfeld-tér 2. szám. — Telefon 412. szám.
Egyes szám ára 4 fillér.

Ne sirjatok magyar lányok...

Ne sirassátok a „Konrád-bakákat!”

Debrecen, augusztus 17.

Egész nemzedéknek a nyelve beletörődött már, hogy a debreceni 39-es es. és kir. bakák „Alexis-bakáknak” neveztettek ezredtulajdonosuk, valamiféle szakállas orosz nagyherceg után! Az egész Hajduság nyelve rájárt már erre erősen „vutki-szagu” névre. Sőt „piros-hajtókás” fiaink is megadással viselték sorsukat. Egyiknek sem lázongott az önérzete, miért „Alexisok” ők? Miért nem inkább „Boes-kai bakák”? Pedig, hisz’ tudvalevőleg Bocskai István korának egyik legkiválóbb hadvezére volt! Érdekeit Ferenc József felséges királyunk is elismerte, midőn három század évvel halálózása után szobrot emeltetett ennek a győzelmes hadvezetőnek és nagy államférfiúnak! Meg azután a 39-ik gyalogezred katonáihoz — hajdu vitézek leszármazóihoz — állott és áll is olyan közel Bocskai, mint például az az ösmeretlen muszkaországi előkelő idegen, Alexis herceg?...

Node megszoktuk ezt a nevet! Meg azután vigasztalgattuk is egy-

mást, ha muszka is, de még sem német!

Most ennek a szerény örömkö- nek is lóttek — Bécsből! Alexis nagyherceg, ha ugyan még él a jámbor? Mehet Kukutyinba zabot hegyezni! A „kancelláriákba” új peccsényomókat kell csináltatni! — Alexis nagyhercegnek kitelt az ideje!

¶ A debreceni 39-es es. és kir. bakák többé nem „Alexis bakák!” Új ezredtulajdonost kaptak! Hanem ez az új ezredtulajdonos már nem — muszka!

Még csak nem is portugáll, mint egykori, régi gazdájok — óh, 48, 49!... Dom Miguel herceg volt! Sőt még csak nem is talján, a szövetséges Szavoya-ház hercegei közül, hanem egy sült német! Még pedig, ha nem csalódunk, annak is a gyengébb fajtájából! Bak-szászt neveztek ki a hajdu katonák, a 39-ik gyalogezred új ezredtulajdonosává!

Jól megjegyezze minden debreceni magyar, minden hajdu ezt a „hangzatosan esengő” nevet. Hötzen-dorfi Konrád Ferenc gyalogsági tábornok ur, egy személyben vezérkari főnök is, lett az új ezredtulajdonos. Ezredtulajdonosa a debreceni 39-ik gyalogezrednek, akik tehát ezentúl már majd mint „Konrád

bakák” neveztetnek még a busongós, majd dévaj kaszárnya dalokban is.

Nem ismerjük esatákban borostyán koszoruzott hadiérdemeit az új ezredtulajdonos urnak, aki felőlünk lehet a legkiválóbb „kipróbálatlan” katonai „tehetség” is! Magyar embereknek is jó magyar emberek vagyunk, kiknek önérzetét méltán sértheti a német katonai szellem megtestesülésének a magyar nemzet szivgyökerénél ilyen — előtérbe toléása!

Mégsem rendezünk honfitui érzelmeink tengerén Balatonháborgását! Vácsét sem kiáltunk a kedves ötlethez! Csupán tihozátok szállunk, szóllunk fonothaju lányok! Hogy legalább ti — ne sirjatok magyar lányok! Ti — ne sirassátok a „Konrád bakákat!” Mert bár frakkot, bár sárga-fekete zsinóros bugyogót is huzzanak ezekre a barna-piros képű fiukra! Bár „Konrád baka” nevezéssel becsüljük is fel a magyar katonaság lángját! Véroket lelkekkel nem képesek kieserelni! S ha majd olyan idő következik a Konrád! Igenis, a Konrád-bakákól támad fel édes magyar szülő hazánknak a legelső — *Bocskay regimentje!*

Csokonai.

Irta: *Gulyás József.*

Tél van. Vihar zug. Házam födelét
Hallom, hogy tépi, hordja szerteszt.
Meg-megrezeg homályos ablakom...
— És én az elmúlásról álmodom.
A mellem úgy fáj... Füllasztó a lég.
Érzem, óh érzem a halál szelét!...

Meghalok... Nézzetek!... Az arcom sápadt.
Szememben látok nagy tragédiákat.
Minden kis könyesepp egy-egy bus rege,
Titáni tervek gyászos sírhelye
Hiába!...

Csak ez a tél fáj nagyon.

Mért nem nyugszom le rózsás hajnalon,
Mikor a föld gyönyörtől reszket át,
Madár zengi az élet himnuszát,
Hajlonganak a bájoló virágok
S a mosolygó nap esőkja hull reájok!
Reám nevetne Lillám, a kegyetlen,
Szent boldogságtól ittasulna lelkem,
S mig testemből az élet továszallna,
Tündérvilágnak lennék a királya!...

De tél van. Zord, bus. Fázom, reszketek...
Oh adjatok még egy kis meleget!

Nem kérek én mást, hiszen jól tudjátok,
Milyen kevésért jártam a világot.
Amit kívántam, nem adott az élet,
Csak nyomorultabb lettem és szegényebb...
Pedig éreztem: lelkem hatalmas,
Uralkodik dicső országokon.

Ifjukoromnak lázas éjszakái
Oh jertek, jertek értem síkra szállni!
Mondjátok el, hogy lelkem rejtekén
Alomra álmat mennyit szóttam én!
Hogy hangyamódra gyűjték kincseket,
Gyötörtem fájó, büszke szívemet.
Mert hittem, abból boldogság fakad
S alvó hazámra fényes virradat.

A vad erőt, mi tombol ereimben,
Azt hittem, érzi e hazában minden
S ha riadozva megzendül az ajkam,
Egy nemzet kél fel tisztító viharban!...
Nem kelt föl senki. Elhangzott a szó.
Vezetni vágytam s lettem bujdosó.
Testvérem mellett voltam idegen.
Hagytak pusztulni némán, hidegen.

Amerre jártam, rónaság, vadon
Tovább sikongta síró panaszsom.
Kéklő Kárpáttól habzó Adriáig,
Ismerték szívem bús tragédiáit.
— Mig egyszer az ár átesapott felettem
S dacos fenyűből — szomorúfűz lettem...

Isten véletek!... Mellem oly nehéz...
Hideg van itt... Szobám homályba vész...
Gyengülök... érzem... Haj ti fényes álmok!
Tavaszi hajnal... Lillák... szép virágok!
Isten véletek!...

— Hogyha meghalok,
Egy könnyet értem óh hullajtsatok!
Próféták sorsa: álmokat hirdetni,
Próféta voltam, — de nem értett senki!...

Huszár és vasas német.

Még a költők is megénekelték, hogy a magyar huszár a világ első katonája.

Vitkó Antal honvéd tüzemester Komárom alatt szemtanúja volt a szabadságharc idejében, mikor vasas németek támadták meg a magyar huszárt.

Vitkó tüzemesterüket „előrsi” szolgálatra parancsolták ki két ágyuval. A dombtetőn szegeszték ki a két ágyut. Fél század gyalogos honvéd is hasalt az ágyufedezetben. Boruk, husok bőven volt a tüzéreknek.

Odalent a domb alján két huszár tan-yázott.

Fürkésző szolgálatra parancsolták a tüzérség mellé a huszárokat. Vitkó tüzemester borral kínálta őket.

Az összes taníté-
zetekben szüksé-
ges legújabb ki-
adásu

iskolakönyvek

mindenféle papír,
író- és rajzszerk
legolcsóbban kap-
hatók

Csáthy Ferencznel

Debreczen legrégibb
könyvkereskedésében
DEBRECZEN,
Egyháztér 2. szám.

Politikai híreink.

A szegedi nagygyűlés.

Az önálló bank érdekében.

Szegedről jelentik: Arra a népgyűlésre, amelyet az alföldi függetlenségi pártok szövetsége a délvidéki pártszervezetek bevonásával augusztus hó 22-én Szegeden az önálló bank ügyében rendez. serényen folynak az előkészületek.

Hétfőn Lázár Zoárd, Gotthard Sándor, Zachariás János, Kardos Samu, Balogh Ernő, Váradi Imre, Tutsek Sándor, Holló Lajos országgyűlési képviselők jelentették, hogy küldöttség élén résztvesznek a nagygyűlésen. Beesei Károly országgyűlési képviselő elnöklésével a száztagú előkészítő bizottság naponta ülésezik, hogy a napról-napra szaporodó jelentkezéseket elintézzék.

A tüntető gyűlésen Keeskemét, Nagy-kőrös, Főlegyháza, Szabadka, Zombor, Baja, Nagykikinda, Nagybeeskerek, Arad, Makó, Hódmezővásárhely, Szentés és Csongrád városok, valamint az összes szomszédos megyék függetlenségi pártjai képviseltetik magukat.

A nagygyűlésen, amely vasárnap délelőtt 10 órakor a Klauzál-terén, a Kossuth-szobor előtt lesz, Becsey Károly orsz. képviselő mond megnyitó beszédet, Köszö István dr., a szegedi függetlenségi párt elnöke terjeszti majd elő a határozati javaslatot, amelyet az összes pártszervezetek elnökei írnak alá és amely az önálló nemzeti banknak 1911-re való felállítását követeli.

Ezután — ha jelen lesz — Justh Gyula beszél, majd Holló Lajos a vidéki küldöttek szónokai.

A debreceni keresk. és iparkamara múlt éve.

A kamara évkönyve és évi jelentése.

Debrecen, augusztus 17.

Diszes kiállításban most jelent meg a debreceni ipar és kereskedelmi kamara évkönyve és évi jelentése a kamara 1908. évi tevékenységéről. A munka két főrészből áll. Az első könyv a kamara múlt évi munkásságát ismerteti, a kamara háztartási és vagyoni viszonyait, könyvtárát, iparmúzeumát, a hivatali és személyi viszonyokat s a múlt évben végbement újjáalakulást. Majd a kerü-

— Használják egészséggel, huszár pajtasék!

— Köszönjük hozzánk való jó szíveségét a tüzmester urnak! — mondogatták a huszárok.

Mind a ketten öreg huszárok voltak és — bár nem volt megengedve — lovukat is kipányválták.

Akkor is a pázsiton pipáztak a huszárok, mikor a szomszéd faluból két lovas katona vágatott ki. A sárga tarló porzott lovuk lába nyomán. Egyenest a huszároknak tartottak.

Vitkó Antal tüzmester a dombtetőről felösmerte a lovasokat.

— Nini! Ugy látom, azok meg vasas németek!

A huszárok még ekkor is hallgattak. Karikára fuják a pipafüstöt. Vitkó tüzmester nem állhatta szó nélkül:

— Látják kendtek amott a vasas németet?

— Látni látjuk mink is, tüzmester uram! Csak azt várjuk, hogy ránk támadjon!

De bizony a vasas németek meg se próbálták a támadást. Mihelyt a huszárokat meglátták, nyomban visszavágtattak a faluba.

— Füstöt éreztek a sógorék! — nevetett rajtuk az öregebbik a huszár, — a káplár.

Már nem is gondolták, hogy még visszajönnek a vasas németek, mikor egyszerre

let érdekeltségüknek nyilvántartása, az iparosok és kereskedők, házalók, gyárak és cégek kimutatása következik, ezt követi a minisztériummal és hatóságokkal való érintkezés leírása a fontosabb kérdések ismertetésével. Külön fejezet szól a szakoktatás és iparfejlesztés támogatása terén tett munkásságról, mely célokra a kamara az elmúlt évben 12.000 koronát áldozott, 30 ösztöndíjat, 80 ezüst érem kitüntetést osztva ki. Azután a kiállítások rendezéséről számol be a jelentős, 5 ilyen kiállítás volt 1908-ban a kamara területén. A törvényhatósági szabályrendeletek alkotásánál igen széles munkaterületen dolgozott a kamara, vásárok, vámok, ipari és kereskedelmi jogvélemények, közlekedési panaszok orvoslása vették még igénybe. Záróképpen a múlt évben hozott elvi döntések felsorolása fejezi be az első könyvet.

A második rész a tulajdonképeni évi jelentés a kerület közgazdasági viszonyairól. Borus általános bevezetéssel kezdődik ez a tüzetes tárgyalást ad a munkásviszonyokról és kivándorlásról. Attér ezután a kereskedelem nagy fejezetére s a kerület kereskedelmi szervezeteinek ismertetése után sorra veszi a mezőgazdasági, kertészeti, állatokkal, állati terményekkel, borral, szeszszel, fával és egyéb cikkekkel folytatott árukereskedelmet.

Leírja a kereskedelmi szakoktatás folyását, eredményeit és a fejlesztésre fordított munkákat. Az ipar főfejezeténél az ipari szervezetek, testületek, munkaadó- és munkásszakszervezetek ismertetése vezet be a tárgyalást, azt az ipari szakoktatás követi, a magasabb szakoktatási intézmények, a segéd- és a mester továbbképzők, tanonciskolák stb. eredményeinek közlésével. A szervezetek vegyes sikerű munkáját felsorolva, az egyes iparágak helyzetéről ad képet. A bányászat (só-, érc-, vas- és fém-bányászat) viszonyainak megírása után sorra következnek az agyag-, üveg-, fa-, fém-, ruházati-, élelmi-, bőr-, nyomda- és építőipar dolgai, végül a háziipar, mely a debreceni kamara területén igen széles és változatos talajt foglal el s rá a kamara sok munkát, a földművelési miniszter pedig jelentékeny (évenként 20—30.000 korona) anyagi áldozatot fordít. A főrovatán a vasut, posta, távirat, telefon fejlődő viszonyai mutatkoznak be gazdag statisztikával, ugyszintén a kerület közutainak és vízviszonyainak leírásai. A hitelügy hatalmas statisztikai táblázatra fekteti le a kerület összes hitelintézményének üzleti eredményeit. Végül a törvényhozás és jogszolgáltatásról írt fejezet azt adja elő, hogy a kamara mikép igyekezett az érdekeltség szempontjainak érvényt szerezni a törvényelőkészítések munkáiban.

csak negyedmagokkal robogtak ki a faluból. Vitkó tüzmesterék a domb megett nem látták a vasas németek, mert igen hetykén lovagoltak a két huszár felé.

Ere már a fiatalabbik huszár is leoldta akötőfék-pányvát a lovak lábáról. Az öregebbik, — a káplár — meg fejszölt a dombtetőre:

— Osztan a dolgunkba bele ne okvetetlenkedjenek, tüzmester urék!

Es még csak kurta szaru makra pipáját se dugta zsebre az öreg káplár. Nyeregbe pattant. Mindjárt a sikra ugratott doruszörü paripáján. Alig villant egyet-kettőt a káplár és huszár bajtársának kardja. — Hanem ez azután ugy cikkázott, mint a vilámesapás. Két vasas német mindjárt a földre vágódott. A harmadikat a káplár — mikor már a kardját kiesapta — pusztá kézzel rántotta magához a nyeregből... A negyedik nyullá vált. Majd megszakadt a lova a nagy szaladásban, mert a közhuszár kardlappal verte a hátát.

— Hohó! Még kiszaladsz a világból, sógor!

Az öreg káplár utána kurjantott a huszárnak:

— Hadd szaladjék a gyáva! Hadd újságolja el az atyafainak, hogy voltaképpen micsodás is hát a magyar huszár?

— Eljen! Eljenek huszárok!

Vitkó tüzmesterék a domb mögül éljeneztek a vitéz magyar huszárokat, akiknek még pipájuk tüze sem aludt ki az összeesapás alatt.

Szabad Hajdu.

Az orosz tábornok sirja.

Ki, mit tud felöle?

Még sokan élnek abból az időből, még sokan emlékeznek arra az időre, midőn a fűvész kertben eltemetett orosz törzstiszt a magyarságra szerencsétlen kimenetelű csata után 1849-ben, itt Debrecenben ethunyt! Midőn az orosz törzstisztet a kollégium fűvész kertjében eltemették.

Ma már a sir helyét is felejtették! Feledésbe mosódtak az orosz tábornokra vonatkozó személyi adatok is. Ki volt névszerint? Milyen körülmények között hunyt el? Miként folyt le a temetése? Későbbi időkben Oroszországból érdeklődtek-e utána?

Mindezeket érdekes, tanulságos volna tisztázni! Hogy jeltelenül ne maradjon az a felejtett sirhely! Hogy idővel kegyeletlenül szét ne szórassanak egy érdemes katonának a csontjai!

Azért bizalommal felkérünk mindenkit, aki amaz időből az orosz törzstisztre vonatkozólag, bár a sirhely felől is, akármely szóbelileg, vagy írásban előadott felvilágosítással tájékoztathat minket, szíveskedjék minket a szerkesztőségben felkeresni (Degenfeld-tér 2. I. emelet), vagy levélileg az adatait beküldeni! Az érdeklődést hálásan fogjuk megköszönni! A rendelkezésre bocsájtott adatokat pedig feldolgozva közreadjuk, hogy a jeltelen, felejtett sirnak borongós történetét teljesen megvilágítsuk és tisztázzuk.

EGYHÁZ, ISKOLA.

A ref. iskolaszék ülése.

Jelölés a két tanítónői állásra.

A debreceni református iskolaszék tegnap délután az egyház tanácstermében népes gyűlést tartott, melyen Szele György iskolaszéki elnök elnökölt.

A gyűlés legfontosabb tárgya a megüresedett két tanítónői állás betöltése volt. A presbyterium annak idején kiírta a pályázatot, melynek határideje most járt le. Beadott összesen tíz pályázati kérvény. A pályázók az előírt kedvezményeknek egytől-egyig megfelelnek, így az iskolaszék mind a tíz pályázót jelölte, még pedig a következő sorrendben:

Csontos Irma
Szentjóby Szabó Lenke
Balogh Ida
Baczi Irma
Ókrös Erzsébet
Láposy Erzsébet
Nagy Juliánna
Nagy Margit
Szabó Jolán
Fülöp Vilma.

A választást a jelölés alapján a presbyterium legközelebbi gyűlésében fogja megejteni. Az iskolaszék ülése több kisebb ügy elintézése után este hat órakor véget ért.

A debreceni főiskola sorrendje. A debreceni akadémia igazgatósága kibocsájtotta a jövő évre szóló tanrendet és a beiratkozáshoz szükséges tájékoztatót. Az 1909—10. iskolai év első felére a rendes beiratkozás szeptember havának első nyolc napjain történik. Igazolt akadály esetén az akadémiai igazgató további nyolc napon át

a püspök pedig legkésőbb október 15-ig még vehet fel hallgatókat. Azok az egyéves önkéntesek, akik tényleges katonai szolgálataikat október elsején fejezik be, október 1—8-ig vétetnek fel. A tandij a jogakadémiaán ref. vallásuaknak egészévre hatvan korona, nem ref. vallásuaknak száz korona, a theologiai és bölcsészeti fakultáson harminc korona. A tájékoztató közli az előadó tanárok és tárgyaik sorrendjét mindhárom szakon. A tájékoztatót különben a főiskola háznagyi hivatala az érdeklődőknek díjtalanul rendelkezésére bocsátja.

Egy cigány, egy király.

A trónörökös primása.

Rudolf cigánya Debrecenben.

Debrecen, aug. 17.

A meyerlingi véres katasztrófa emlékéét még mindig a titokzatosság fátyola takarja, Különös legendák szállanak családrol-családra arról a gyászos napról, amikor a magyar nép örökre elvesztette ragyogó eszű, aranyos szívű királyfiát, a magyarokkal őszintén rokonszenvező Rudolf trónörökösét. Ki tudja, milyen más lenne a magyarság jelene és jövője, ha még élne az áldott királyfi, aki helyett most egy nekünk idegen és zárkózott utód irányítja az udvari és politikai eselszövéseket.

Ezek a fájdalmas reminiscenciák ujulnak fel a lelkünkben egy rövidke hír olvasásakor. Arról szól ugyanis a Royal kávéház mai kommünikéje, hogy ott ma este „Pongrácz Lajos, az elhunyt Rudolf trónörökös volt udvari zenésze“ ad hangversenyt.

Pongrácz Lajos, vagy amint hazájában, kincses Kolozsvárott, népszerű nevén hívják, Laji bátyánk, talán nem ragaszkodnék a finomult „zenész“ titulushoz. Az ő kiválósága épen egyszerűségében és szerénységében rejlik, amely tulajdonságai fölébe helyezik az újabb virtuóz és pózoló cigánygenerációnak. Kis fekete sapkájával fején nemes egyszerűséggel és közvetlenséggel játsza végig a szívhöz szóló, régi és új magyar nótákat s játékaival még a legblazirtabb, legérzékletlenebb hallgatót is könnyekre indítja. Boldogult Erzsébet királynénk kedvelt nótáját, „Lehullott a rezgő nyárfa“... kezdetű mélységes dal s őpségeit soha a leggherebb cigányprimástól sem hallottam még úgy eljátszani, mint az öreg Pongrácz Lajitól.

Kincses Kolozsvár városában, szigorló jogász koromban, hej, be sokszor megkönynyeztem ezt a gyönyörű melódiát, amely Laji bátyánk száraz fájáról szállt gondtalan szívembe... Be szép esték is voltak azok, ott a Nagy Gábor kertjében, az illatos akác-lombok alatt! Tempi passati...

Pongrácz Lajos nevét a szegény Rudolf trónörökös választása örökölte meg az irodalom és a szájhagyomány részére. A boldogult királyfi az ő muzsikáját kedvelte legjobban s híres udvari multságain koronás külföldi vendégeit is a Pongrácz Laji hegedűjével szórakoztatta. Edwárd angol király, az akkori walesi herceg, aki Rudolfnak több ízben vendége volt, napokig szórakozott a Pongrácz Laji muzsikája mellett. Talán boldogabb is volt akkor, könnyüvéru herceg korában, mint most, amikor Anglia és India hatalmas ura.

Ebből az időből származik Pongrácz Lajinak az a híres, jóízű mondása, amelyet Tóth Béla is megörökölt a Magyar Anekdotaknesben.

— Hát instálom, szép idők is vótak azok, mikor Rudolf királyfinál muzsikáltam. Annyi király meg herceg vót ott a multságon, hogy mikor asztalhoz ültünk, csak így ültünk: Egy cigány, egy király, egy cigány egy király...

De fel is vitte a dolgát Pongrácz Lajosnak a magyarok istene. Művészi játékaival szép kis vagyont, gazdaságot szerzett. Leányai szépek és okosak s kitűnő nevelésben részesültek. Az egyiket feleségül vette egy előkelő, erdélyi földbirtokos, a másíkról éppen a minap olvashattuk, hogy színésznőnek készűl s nagy rátermettsége van a művészi pályára. Ki tudja, még feleségül veheti egy herceg, egy valóságos királyfi... G. A.

UJDONSÁGOK.

Debreceni katonák a nagygyakorlaton.

Összpontosítás Nagyváradon.

A közelgő nagygyakorlatok alkalmából tudvalevőleg a háziezredek már mindenütt megkezdtek az ugynevezett ezredgyakorlatokat. Ezeknek folytatása lesz a dandárgyakorlat, amely az ezredek egyesülése után kezdődik. A nagyváradi háziezred a csabai 101. és a debreceni 39-ik, valamint az aradi 33-ik gyalogezredekkel koncentrálvá tartja a nagygyakorlatokat. A debreceni bakák tegnáp érkeztek meg Nagyváradra s a két ezred innen 28-án indul együttesen a nagygyakorlatokra.

*

A debreceni 2-ik honvédhuszárezred pedig a nagygyakorlatok folyamán Derecske vidékén tartja harcászati gyakorlatait.

A gyakorlatokon résztvesz a 2. honvédhuszárezred nagyváradi zászlóalja is és ez alkalommal a huszárok nagyarányú löverseny rendeznek a Derecske mellett elterülő síkságon. A huszárok löversenyére a környék lakossága máris élénken készülődik. A löverseny alkalmából Derecskén nagyszabású bált rendeznek, amelyre az egész Biharvármegye intelligenciáját meghívják.

A hortobágyi pusztáról.

Franciskanusból — állatorvos.

A hortobágyi pusztának nemcsak füve, virágai másformák, másfajta, mint a magyar föld egyéb rónáin! De, még az ember is más színű, más szavu, más felfogásu a Nagyhortobágyon.

Oláh Gábor, Madai Gyula írók és tanárok, kik Simonyi nyelvészeti füzeteiben behatóan és nagy szeretettel foglalkoztak Debrecen és a Hajduság népének zamatos nyelvjárásával, e pusztasági emberek nyelvsajátosságainak, gazdag szókincsének külön fejezeteket nyitottak tanulmányaikban! Ezeknek kapesán és alapján minekünk is lesz alkalmunk még foglalkozni a pásztorvilág érdekes szókincsével!

Most egyelőre elég az eredetibb alakokat és történeteket kihámozgatni a moha alól.

*

Még másfél évtizeddel ezelőtt a Hortobágyon vezető- és tekintély számba ment

az öreg Deli „Matyi bácsi“, nemes Debrecen városnak hortobágyi állatorvosa. Mert bár az emberorvos hiányát nem silylik a fordított kásától, paprikás lebbenestől piros-barna arcu hortobágyi pásztor karok és rendek, állatorvos régidők óta kettő „örzemkedik“ kint a Hortobágyon, mert a különféle állatfalkákban ugy a városnak, mint a gazdaközönségnek nagy kincsei csapásolnak odakint. S míg az erős fajú pásztoembernek „paprikás borsos pálinka“ is hasznos orvosság-számba megy, addig a kényes jószágállománnyal csinyján, gondosan kell bálni! — Ezért tekintélyek ma is kint a Hortobágyon az állatorvosok. Ők a főpapjai a pusztaság jószágvilágának.

Azonban az igazi főpap mégis Deli „Matyi bátyánk“ volt, abból az időből, midőn még a „gőzkoesi“ nem gázolt keresztül a hortobágyi himes mezősegen! Ezt a veres ábrázatu, keshedt, néhány szál szőrbajuszu öreg embert nem közönséges ésszel áldotta meg a teremtő. Már a Kossuth seregében odakatonáskodott, mint süldő honvéd. Majd jóideig a kolostorban éldegélt, mint „Franciskánus barát“... Míg nem sok hányódásvetődés után a kálvinista Debrecen város kiskirályságába, a Hortobágyra került ki, mint főpap, ápoló és gondozó legfőbb pásztor a hortobágyi mindenféle nyájának! S az egykori vere Franciskánus-barát az állatgyógyászat terén igazi szaktekintélyé emelkedett. Ma is azok között az uttörők között emlegetik a nevét, kik magyar nyelven az elsők között irtak „praktikus“ állatgyógyászati könyveket. Számos kiadásokat megért könyvei tucatnál is többre tehetők „Matyi bácsinak“.

Eles megfigyelőképességével, a pusztán kint töltött emberöltőnyi lakozása alatt, a pusztai életnek, embereknek, állatoknak, a csillagos égboltozatnak, folyónak, síkságnak, olyan titkait, rejtjelmeit, különlegességeit leste el, aknázza ki, hogy eme megfigyelések, kincsesbánya gazdag adatok, eredetibbnél eredetibb történetek kihasználása nélkül bárkik írják is meg majdan egyszer a hortobágyi pusztá történetét, sajátosságait, hiányos munkát végeznek.

Ma még élő ember Deli Mátyás, bárha lehetősé meglett kora ember is. Nyugalomra a szülőközségébe, — ősi hajdúfészek-Tiszapolgárra vonult vissza.

Ott éldegél a katolikus templom mellett nádfedeles szülőházában Matyi bácsi. Nem hiába, hogy a hortobágyi pusztán oly sokáig nélkülözte a „harangszót“, most nem győz bételni s zengő hangokkal! Matyi bácsiból kitört az egykori „Franciskánus-barát“, ha kedélyes poharazgatás közben lepi is meg az estharangszó, feláll a boroskancsó mellől. Sarokba fordul és — imádkozik!... Imádkozik!

Akik a Hortobágyról jóízű és eredeti dolgot akarnak írni, ne sajnálják a tiszapolgári utat. Megérdemli a Franciskánusból lett állatorvos, öreg Deli Mátyás ur, hogy tudósok, írók felkeressék.

A természetnek és pásztoembereknek Deli Mátyásnál tapasztaltabb ismerője nem is él az Alföldön. Vidám kedélyénél fogva meg se szeri, se száma a tréfás történeteknek, melyeket felőle emlegetnek.

Mert Deli Mátyás világéletében az az ember volt, aki cselekedte is, de meg is értette a sikerült tréfát ott a délibábos — Hortobágyon.

— A király születésnapja. — Ma szerdán országos ünnepe lesz a magyarságnak. Ő felsége 79-ik szü-

letése napját ünnepelik az egyházi, polgári és katonai hatóságok. A debreceni templomokban ünnepi istentiszteleteket tartanak, amelyre az összes hatóságok fejei hivatalosak. A helyőrség reggel tábori misén jelenik meg.

Délelőtt nyolc órakor a reformátusok nagytemplomában tartandó hálaadó istentisztelet sorrendje: 1. Megnyitó gyülekezeti ének. (37. dicséret I. vers, felállással.) 2. Király himnusz. (Szövege és dallama néh. Tordai Gábortól.) Énekl: a „Debreceni Dalegyelet.” 3. Gyülekezeti közének: (LXI. zsoltár 5., 6. vers.) 4. Imádkozik: Erőss Lajos ref. püspök ur. 5. Szózat. Éneklia „Debreceni Dalegyelet.” 6. Gyülekezeti záró ének: (220. dicséret 7. vers.)

Délelőtt 9 órakor a róm. kath. templomban lesz hálaadó ünnepi istentisztelet. — A misén Gróh Ferenc prépostplébános celebrál fényes segédlettel.

Az ágost. hitv. evang. templomban szerdán délelőtt 10 órakor lesz istentisztelet a királyért.

Az izraelita templomban szintén délelőtt 10 órakor lesz ünnepélyes istentisztelet melynek sorrendje: 1. Ma tovu. 2. 21. és 61. zsoltár éneklése. 3. Ünnepi beszéd. 4. Ima a királyért. 5. Hanoszen t'suo, 6. Hymnus.

— Személyi hír. Fried Lajos, a munkási kerület országgyűlési képviselője több napi tartózkodásra Debrecenbe érkezett.

— **Uj ezredtulajdonos.** Bécsből jeletik: A király Kourád gyalogsági tábornokot, a vezérkar főnökét a 39. számú debreceni gyalogezred tulajdonosává nevezte ki. Az ezredet 1756-ban alapították és első tulajdonosa Pálffy János gróf, Magyarország nádora volt, akit utóbb Preysach tábornagy, Nadasdy gróf altábornagy, Duba báró altábornagy, Dom Miguel braganzai herceg (1827-től 1866-ig), majd Habermann báró altábornagy és 1872-től 1908-ig Alexis orosz nagyherceg követték az ezredtulajdonosságban.

— **A szolnoki Tiszahid.** A tavaszi jégár elvitte a szolnoki és záhonyi két fahidat, úgy hogy ott a közlekedés a két part között csak nehézkösen, komppal tartható fenn. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter azonnal megindította a tárgyalásokat Wekerle Sándor miniszterrel, mint pénzügyminiszterrel az iránt, hogy a két hid helyébe minél előbb vashidakat emeljenek és hogy az erre vonatkozó munkálatokat soron kívül foganatba vegyék. Mint illetékes helyről jelentik, a két miniszter között megállapodás történt, hogy tekintettel a szóbanforgó nagy érdekekre, úgy a szolnoki, mint a záhonyi vashid előmunkálatai még ez évben foganatosíttassanak és az építkezés sürgősen keresztül vitessék. Ezzel a tiszai érdekeltég egy nagy részének óhajta teljesül, amelyet a nyáron kérelmezett küldöttségileg Nagy Emil orsz. képviselő vezetésével Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszterrel.

— **Harcászati lögyakorlat.** A debreceni 39-ik gyalogezred szeptember 4-én reggeli hat órától déli 1 óráig a nagygyakorlótéren éles lötléssel harcászati lögyakorlatot tart. A terület és környékét ez alkalommal a közönség elől elzárják.

— **Fóthi Frida esküvője.** A Budai Szinkor primadonnája, a debreceni színház volt tagja esküdtött örök hűséget dr. Krausz Oszkár budapesti fogorvosnak Budapesten, a dohány-utcai izraelita templomban. A templom hatalmas hajót a primadonna pályatársai, pályatársai, a fővárosi író- és művészvilág tagjai s a hálás budapesti közönség-

nek szép asszonyai, rokonok és tisztelők teljesen megtöltötték. Az ifju pár polgári házasságkötése a második kerületi anyakönyvi hivatalban volt, ahol tanuként Krecsányi Ignác budai színingazgató és a vőlegény nagybátyja szerepeltek.

— **Az utszérlől.** A debreceni sokat ócsárolt poros, homokos talajból mégis csak fakadnak virágszálak. A zárkózott debreceni lelkeket mégis csak fellehet nyitni jó szóval, szerető szóval.

Vályi Nagy Gusztinak, az alighogy kibontakozott fiatal poétának sirját ezek a ne-felejts virágok ékitették fel! E napokban leplezett siremlékét ezek a lelkek állították fel.

Ne bántsátok Debrecent!

Szávay mester vezetésével az a tíz debreceni poéta is tiszteletet, elismerést érdemel. Az összetartást, egymás megbecsülését illetőleg mi újságírók is tanulhatnánk tőlük.

De, minket még a *sir felett* sem hoz összébb a kegyelet!... Ott disztelenkedik például — a szegény Sipos Béla sirja!

— **Vesztett eb garázdálkodása.** Özvegy Dömök Istvánné nádudvari lakos kutyája tegnap megmarta Dömökné tizenhat éves Eszter nevű leányát és Westfáli János három éves kis fiát. A kutyán megállapították a veszettséget, mire lebunkózták. A két megmárt gyermeket fel szállították a Pesteur intézetbe.

— **A nyiregyházi 18,000 koronás ékszerlopás.** Nyiregyházáról jelentik: Kertész Bertalan rendőrfőkapitány még mindig nagy eréllyel folytatja a nyomozást azon betörők után, akik Szakolyi Ferenc kárára nagymennyiségű ékszereket elloptak. A nyomás azonban még mindig eredménytelen. A fogva tartott Gyurics urasági inas konok tagadásán minden megőrök. Pedig rendkívül sok és terhelő adatot halmozott már össze a rendőrség, amelynek súlya alatt valószínűleg hamar meg fog történi. Szakolyi Ferenc legutóbb a belügyminiszterrel két államrendőrségi detektívet kért segítségül. A belügyminiszter most értesítette a kérelmező károsultat, hogy detektívet nem adhat privát ügyhöz, de rendeletet küldött a csendőrségnek, hogy a nyomozásnál segédkezzen. A nagy kálbi csendőrség már meg is kezdte működését.

— **Agyongázolta a cséplőgép.** Rémes szerencsétlenség történt Nádudvar határában. — Papp Lajos 26 éves cséplőgépet vontatott ki a kösülyszegi határból. Utközben a lovak megbokrosodtak a gőzgép főfelkésztől és úgy megrántották a gépet, hogy Papp Lajos lezuhant róla és a gép alá került, mely teljesen összelapította. Véres holttestére akadtak rá a mezőn járók. Az ügyészség a szerencsétlenség ügyében vizsgálatot indított.

— **Védekezés a hesseni légy ellen.** Több oldalról tett bejelentések szerint a magyar gazdáknak ez évben is meg kell küzdeniök a gabonaféléket pusztító hesseni légygel. Darányi földmívelésügyi miniszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, amelyben különösen a még augusztusban vagy szeptember első napjaiban eszékzöldő családok vetések alkalmazására hívta föl a gazdákat.

— **Megörült a börtönben.** Pár nappal ezelőtt fogta el a rendőrség csavargás miatt Bereg István nevű 42 éves józsi illetőségű napszámot. A szerencsétlen ember ma délután a rendőrség fogdájában dühöngeni kezdett, az elmezavar tünetei kezdtek rajta mutatkozni. —

Nagynehezen megfékeztek és aztán a mentők beszállították a közkórház elmeosztályára.

— **Tizenegy éves tolvaj.** Csitri, kis falusi leányt kísértek ma be a csendőrök a debreceni ügyészség fogházába. Alig mult el 14 éves s már is három rendbeli lopás büne terheli, amellet, hogy különböző kihágásért a rendőrség már régebben kitiltotta a város területéről. De ő ennek dacára itt élt A jeles esetét Takács Máriának hívják. Mint eseléd volt alkalmazásban és egymás után fosztotta ki gazdáit.

Legutóbb özv. Major Jánosnál volt szolgálásban. Majorné Klein Mór elepi tanóján házvezetőnő. Három napi szolgálat után ellopta Majorné takarékpénztári betétkönyvét, mely 160 korona értéket képviselt. A könyvet átadta egyik barátjának, ki be akarta váltani, de rajta vesztett és a lopás kiderült.

A rendőrség ekkor letartóztatta Takács Máriát, kire még más lopások is derültek ki. A kis tolvaj leány Bihari Sándor József kir. herceg-utcai lakostól egy 50 korona értékű arany nyakláncot lopott el. Az ékszer elzálogosította és a zálogédelut is eladta. A lopás után megszökött és beállott Czecler Jenő Zsák-utcai lakoshoz mindenesnek. Pár napi szolgálat után innen nagymennyiségű ruhaneműt lopott el. A tolvaj leány mindent beismert. Az ügyészség fogva tartotta.

— **Italszerető hetes.** Horváth Lajos a Royal kávéház főpincére már régebb idő óta észrevette, hogy a kávéház készleteiből naponta nagymennyiségű ital tűnik el, gyanuja Kovács Lajos hetes ellen irányult, akinek szobájában motozást tartott. Gyanuja beigazolódott, amennyiben a hetes ruhái közé rejtve nagymennyiségű bort, sört talált. A rendőrség a tolvaj hetest letartóztatta, kiroi kiderült, hogy ezüst evőeszközöket is lopott. Az eljárás folyik.

— **A polgármester panasza.** Csuhány László nánási polgármester tegnap a debreceni ügyészségen magánlakásértés miatt feljelentést tett Sebestény Lajos és Daroczi Péter nánási legények ellen, kik háznépének éjszakai nyugalmát tegnapelőtt megzavarták. Ejjel 12 órakor a kapu tetején bemásztak és a magukkal hozott 10 üveg sört az udvaron hatalmas kurjongatások és orditozások között kezdtek fogyasztani. Majd behatoltak a eseléd szobába, aztán ismét és ismét sört hoztattak és ott mulatoztak egészen hajnalig. Az ügyészség a garázda legények ellen megindította az eljárást.

— **Az összes tanintézetekben** szükséges legujabb kiadásu iskolai könyvek, az igazgatóság által megállapított hivatalos tankönyvjegyzék szerint már kaphatók Csáthy Ferencnél Debrecen legrégibb könyvkereskedésében, Egyház-tér 2. szám alatt.

— **A debreceni máv. üzletvezetőség** a következő hirdetményt bocsájtotta ki: Ertesítjük a t. szállító közönséget, hogy az áruforgalom akadálytalan lebonyolítása érdekében további intézkedésig a Mátészalka állomáson a leadásra kerülő mindazon áruk után, melyeket a vasut a díjszabás I. rész B. szakasz A—VI. fejezete értelmében nyitott kosokban szállíthat, a 100 kg-éki 0.4 fillér fekkör egységértélt ötszörösére vagyis 2 fillérre felemeljük, melyben a fekkör pótlék már benn foglaltatik. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak folyó év július 17-én kelt 56,755—III. számú rendeletében gyökerező ezen intézkedésünk 1909. év augusztus 15-én lépett életbe.

— **A Royal kávéházban** ma és a következő napokon Pongrácz Lajos és Oláh Rudi, az elhunyt Rudolf trónörökös volt udvari zenésze teljes zenekarával hangversenyez.

— **Az Arany-Bika Mulató igazi premierjét** a tegnapi estőre tehetjük. Nagy sikere volt az egész műsornak. De hogy is ne lett volna, mikor a csupa elsőrangú és erős művészi számból megalkotott program élén a „Budapesti Cabaret Bonbonniere“ igazgatója, az „Üstökös“ szerkesztője, dr. Szalay József áll. — Szalay dr. mint konferenciér ügyes és behizelgő a bejelentésekben. Ideálisan kedves cabaretművész. A zsufolt Mulató közönsége nagy szeretettel vette kegyeibe. A kitűnő műsorról meglehetősen híditani az egész világot. Az Arany-Bika Mulatónak egyelőre csak a debreceni publikumot sikerült meghódítania, de azt aztán alaposan.

— **A nap halottai.** A tegnapi nap folyamán az állami anyakönyvi hivatalban a következő halálos eseteket jelentették be: Özevgy Kerecsi Sándorné ref. 78 éves, Müller Ilona r. kath. 2 hónapos, Szabó Mihályné r. kath. 45 éves.

— **Iskolás fiúk és leányok részére kész fehéreneműek, zsebkendők harisnyák, paplanok, matracok, ágylepedők, pokrócok, (flanell takarók) és ágyterítők,** legnagyobb választékban és legjutányosabb áron kaphatók **Kardos László vászon, fehérenemű és kelengye üzletében. Alapítástól 1831. évben.**

— **A legszebb, legtisztább és legújabb kiadású ódon tankönyvek** félárért már most kaphatók **Aczél Henrik antiquariumában, Piac-utca, a ref. kistemplommal szemben.** — Telefon 575. Vidéki megrendelések pontosan elintéztetnek.

— **Könyvkötészeti munkákat** Dávidházy Kálmán és társa cégnél rendeljünk.

— **Mentze Henrik áruházában a legjobb minőségű fésűk, fésű készletek, fejdíszek, hajtűk, illatszerek és szappanok, olcsó szabott árak mellett kaphatók.**

Mi az ujság.

Érdekesebb esetek mindenfelől.

Az áruló lelkiismeret.

Nem remélt és könnyű fogást tett minap Gyulafalván a csendőrség; elfogott egy rablógyilkost, akit a saját lelkiismerete árult el. Az eset így történt: A gyulafalvi fatelepen együtt dolgoztak Lukács István és Sinka Miklós suhancok. Egy hettől ezelőtt, hazafelé menet, Lukács arra kérte Sinkát, adja meg neki azt a néhány koronát, amivel tartozik. Sinka átadta a pénzt, azután betértek egy kocsmába. Itt Lukács annyira leitta magát, hogy teljesen tehetetlenné vált. Ilyen állapotban mentek hazafelé. Utjuk a csikjenőfalvi erdőn vezetett keresztül, ahol Sinka megtámadta részeg pajtását és közel addig ütötte a fejét, amíg meghalt. Azután elvette 61 korona készpénzét. A dolgot senki sem tudta. Tegnapelőtt délelőtt Sinka elment a csikjenői kocsmába, ahol bort rendelt és elbeszélgetett az ottlevőkkel. Egyszer véletlenül kinyitott az ablakon. A következő pillanatban kiugrott az ablakon és örült futással menekült az erdő felé. Az uton vagy 50 lépés távolságra két csendőr közeledett a kocsma felől és a gyilkos azt hitte, hogy tettét felfedezték és már jönnek érte. Ettől annyira megijedt, hogy menekülni akart. — A két csendőr is észrevette, hogy egy ember menekül előlük. Utána eredtek tehát és rövid hajsa után elfogták.

— Kérem szépen, csendőr urak, — ne bántsanak, elmondom magamtól is, hogy miért öltem meg Lukácsot.

A csendőrök bámulva néztek össze. A gyilkosságról mit sem tudtak, elképzelhető tehát, hogy meglepte őket az önkéntes vallomás. Sinka pedig nem várta be, hogy kérdezzék. Szép sorjában elmondta a rablógyilkosság történetét. A csendőröket elvezette a gyilkosság színhelyére is, ahol a földbe ásva megtalálták Lukács István holttestét. A gyilkost letartóztatták és átadták a közdivásárhelyi királyi ügyészségnek.

A színész nő tolvaja.

A minap jelentették, hogy a budapesti rendőrség letartóztatta Löwinger A. 16 éves lakatos tanoncot aki a múlt hónap végén betört Meszlényi Adrienne színész nő Rákócit ut 8. számú lakásába s onnan nagyobb összeget érő ékszert lopott el. Löwinger kihallgatása alkalmával azt vallotta, hogy a betörésre egy jól felöltözött ember bérelte fel.

Együtt követték el a betörést és szákmányon megosztották. A rendőrség megállapította, hogy a lakatos inas büntársa Fischer Gyula 17 éves kereskedő segéd, aki a lopott ékszereket értékesítette s a szerzett pénzen Gleichenbergbe utazott, hogy mellbaját gyógytassa. A rendőrség táviratára ma a gleichenbergi csendőrség Fischer Gyulát letartóztatta.

Felakasztott egy gyereket.

Szegeden történt az alábbi vérlázító dolog, amelynek forrása a rut felekezeti gyűlés volt. Egy zsidó vallású kereskedőnél lakott albérlésben egy banktisztviselő, aki antiszemita érzelmeiről ismeretes. Ez érzelmeinek uton-utfélen kifejezést adott, amiért számtalan kellemetlensége volt már. Most azonban alaposan megjárta, mert számtalan pofonokat kapott. A pofonokra ugyancsak rászolgált. Féktelen gyűlöletében durva inzultust követett el egy védetlen, gyenge gyermek ellen, aki beteges a kiállott izgalomnak. A banktisztviselő ugyanis szobájába esalta házigazdájának hét éves fiaeskáját, akit kabátgallérijánál fogva felakasztott egy szögre, aztán pedig kitérta a szoba ajtaját s diadalmasan esdítette össze a házbelleket:

— Nézzék, így néz ki egy zsidó, ha föl van akasztva!

A beteges gyerek a durva inzultustól rettenetesen megrémült, azt hitte, hogy a kegyetlen ember kivégzi s ajultán lógott a szögön, mikor könyörületesebb szívű emberek kimentették kinos helyzetéből. Félholtan vitték a mit sem sejtő anyához, aki szivgörcsöket kapott, mikor a mozdulatlan gyereket meglátta.

— Mi történt a gyermekkel! — sikoltotta a szerencsétlen urnó.

A bestiális tisztviselő adta meg nevetve a választ:

— Lógott egy kicsit a zsidógyerek.

A kereskedő — mikor ez a jelenet történt — nem volt otthon. Mikor hazaért s megtudta, mi történt fiaeskájával, egyenesen benyitott a fiatalemberhez, aki éppen a tett fáradalmait pihente s rettenetes pofonokat adott neki. Addig pofozta a banktisztviselőt, míg az kegyelemért nem könyörgött előtte. A hivatalos eljárás is megindult ellene.

TÁVIRATOK.

Az angol király üdvözlése.

Bécs, augusztus 17. Edvard angol király szertartásmestere Marienbadból ma Ischlbe érkezett. A szertartásmester az angol király sajátkezű udvarló levelét hozza Ferenc József királynak holnapi születésnapja alkalmából. Az udvarló levelet a holnapi ünnepek során fogják őfelségének átnyújtani.

Batthyányi Tivadar nyilatkozata.

Budapest, augusztus 17. Batthyányi Tivadar gróf egyik fővárosi estilapban, szemben azokkal a rágalomokkal, melyekkel az ő sze nélyét és az ugynevezett bankesoport tagjait illették, mintha ők nem önzetlenül dolgoznának az önálló bank érdekében, nyilatkozatot tett közö. Nyilatkozatában felemeltette, hogy őt már számtalanszor megkínálták magas állásokkal, többek közt minisz-

teri tárcával is, de ő nem fogadta el. Ugyancsak ezt mondja Hollóra is. Rágalom tehát az, mintha ők nem önzetlenül dolgoznának az önálló bank érdekében

Justh Gyula és Bánffy.

Budapest, augusztus 17. Justh Gyula ma átutazásában volt Budapestben. Közben hosszasan tárgyalt Bánffy Dezső báróval. A tárgyalásoknak politika jellegű tulajdonitanak.

Fiumei rablógyilkosság.

Budapest, augusztus 17. A Zürichben elfogott Orloff elmondta, hogy menekülés közben elszakadt társaitól és egyedül szökött Zürich felé, ahova még pénteken megérkezett, Zürichben az orosz munkásnyedekben bérelt lakást. Itt mindenki politikai menekültnek nézte és jól bántak vele. Hogy Spektor merre szökött, nem tudta. Spektor ugyan emlegette előtte, hogy Buenos-Ayrésbe szeretne eljutni, de azért az sem valószínűtlen, sőt még bizonyosabb, hogy Oroszországba menekült. Tagadja, hogy Milos igazgatót ő lőtte volna le. Azt állítja, hogy a bankrablás alatt ő a revolverét elő sem vonta. Tóth János rendőrkapitány minden intézkedést megtett hogy a harmadik cinkost is kézrekerítsék. Az összes nagyobb európai városokba táviratot küldtek.

Darányi Szegeden.

Szeged, augusztus 17. Darányi Ignác földművelésügyi miniszter szeptember hó 12-én Szegedre megy, hogy a nemrégiben befejezett új körtöltést felavassa. Meg fogja ez alkalommal tekinteni Szeged város erdei gazdálkodását és meglátogatja Szeged új köztisztviselőit. Tizenharmadikán este azután visszautazik a fővárosba.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Sovány Dezső albiró bűnügye.

Szeptember 4-én lesz a tárgyalás a debreceni táblán.

Sovány Dezsőnek, az emberöléssel vádolt matuszalkai albirónak bűnügye felebbezés folytán tudvalevően a debreceni táblához került. A szatmári törvényszék felmentő ítélete ellen az ügyészség felebbezést adott be és így másodfokban a debreceni tábla fog az annak idején országos szenzációt keltett bűnügyben ítékezni.

Ez az ügy foglalkoztatta ma a tábla szüneti tanácsát. A felmentő ítélet indokolása ellen Sovány Dezső védője, dr. Kardos Samu szintén adott be felebbezést és a bizonyítás kiegészítését kérte. A kiegészítés felvételét a tanács most elutasította, ellenben a tárgyalásra beidéztetni rendelte Sovány Dezsőt, — kinek személyesen kell megjelennie.

A szenzációs ügyben a tanács a tárgyalást még a szüneti időszakra tűzte ki. Szeptember 4. napján lesz a tárgyalás és a másodfokú ítélethezatal, mely iránt az egész országban nagy az érdeklődés.

A tárgyalást valószínűleg Unger Gusztáv, a nemrég kitüntetett táblabíró fogja vezetni.

Közgazdaság.

Budapesti gabonatözsde.

(Déli zárlat.)

Budapest, augusztus 17.

Buzakinálat és vételkedv mérsékelt Szilárd irányzat mellett 40.000 métermázsza került forgalomba 5-10 fillérrel drágább áron. Egyéb gabonanemek közül rozs 5 fillérrel drágább, a többi tartott. Idő: meleg.

Buza októberre	13:79-80
Buza áprilisra	13:92-93
Rozs októberre	9:92-93
Zab októberre	7:54-55
Tengeri júliusra	0:00-00
Tengeri augusztusra	0:00-00
Tengeri májusra	7:15-16
Repece augusztusra	13:80-90

Idegenek Debreczenben

— augusztus 16. —

Az Arany Bika-szállodában: Fried Lajos országgyűlési képviselő Budapest. — Loschmidt Ödön őrnagy, hadbíró Kassa. — Stricher K. földbirtokos Nagyvárad. — Karácsonyi Zsigmond és fia földbirtokos Földes. — Bertalanffy K. alhadbírtos Temesvár. — Pollark Mór utazó Budapest. — Batuska Ferenc kárbeszélő Budapest. — Fröhlich Hugó utazó Wien. — Oswald Guidó utazó Wien. — Detriht Antal utazó Fiume. — Marostory György utazó Budapest.

A Royal szállodában: Fuchsz Lipót utazó Budapest. — Ujj Károly mérnök Budapest. — Winkó Gyula mérnök Rimaszombat. — Eisler József utazó Budapest. — Turcsani Dezső főbiztos Ungvár. — Deuch Lázár utazó Ujpest. — Babula Károly mérnök Budapest. — Klein Móric kereskedő Miskolc. — Hermán Emil utazó Budapest. — Steinfeld Ignác hivatalnok Nagyvárad. — Justus Gy. utazó Budapest. — Brandt H. cukorgyári igazgató Hatvan. — Glatner Ödön gyáros Bécs. — Grancz M. mérnök Pécs. — Hacker M. kereskedő Győr. — Kovács J. utazó Budapest. — Gyenes Tibor mérnök Budapest. — Langer Gereben építész Miskolc. — Hollósy Mihály szobrász Budapest. — Báthory Oszkár gépészmérnök Nagykanizsa. — Schubert Lajos kereskedő Kőbánya. — Solyom Ottó utazó Budapest. — Csernos Tibor százados Nagyszében.

Szerkesztői üzenetek.

Hortobágyi vadász. Persze, hogy nem Károly az a szenvedélyes libavadász egyetemi tanár. Hanem az ősszékely eredetű és névirású *Bochkor* (Boeskor) tanárról. Ezt is a sajtóhibák felséges ördögének rovására írhatjuk.

I. Nagyvárad. Baja Mihály tavasz óta Amerikában lakik. Egyik magyar református egyházközségnek a papja. Közelebbi címét nem tudjuk.

Hadházi előfizető. Rákosi Viktor országgyűlési képviselő lakik: Budapest Oszlop-u. 33.

A „DEBRECZEN”

szerkesztősége és kiadóhivatala

Degenfeld-tér 2. sz.

Az „URANUS” mai műsora.

Az Uranus t-gnapi új műsora újból olyan pompás, hogy határozottan méltán helyet foglalhat a külföld legnagyobb városainak mozgófényképszínház színpadán. A legszebb, a legfrissebb újdonságokat mutatják be itt is, ugyanakkor, mikor a külföldiek. Ez csak annak tudható be, hogy az Uranus műsorai a világ legelső és legnagyobb mozgófénykép-gyáraiból kerülnek ki s az igazgatóság áldozatkészsége révén a forgalomba hozatal első hetében beszerzi magának ezen újdonságokat és bemutatja Debreczen közönségének.

Mai műsora is csupa attrakció, mint például „A kis virágáros fiú” vagy egy másik remek, színezett kép, a „Vendetta”, mely az olasz életből van merítve, vagy vegyük csak magába a „Játékszenvedély” címűt, ennél érdekesebb, élethűbb képet régen láttunk. Azonkívül a kitűnő francia bohózatok és a szép természeti fölvételek mind remek dolgok. A mai műsor főslágere s mint legújabb világi esemény a „Bleriot átrepülése a La-Manche osatorna fölött 31 perc alatt”. Ez a kitűnően sikerült, tiszta, eredeti helyszíni fölvetélő kép, mely a világ legnagyobb gyarájának, a Pathé cégnek felvétele, egymagában megérdemli, hogy az érdeklődők megnézzék ezt a nagy újdonságot, melyről a világ lapjai megemlékeztek annak idején.

Ezt a pompás műsort még csak ma mutatják be, és pedig a következőkben:

1. Szőlőtermelés. (Természeti fölvetél.)
2. A kis virágáros fiú. (Dráma.)
3. A bűn iróniája. (Bohózat.)
4. Vendetta. (Olasz életkép. Színes.)
5. Játzóársak. (Bohózat.)
6. Bleriot átrepülése a La-Manche osatorna fölött.
7. Játékszenvedély. (Megható életkép.)
8. Babi mint rajzoló. (Bohózat.)

Műsorváltozás fenntartva.

Helyárak mint rendszeren. Kedvezményes áru jegyek érvényesek.

Előadások kezdete este pontosan 8 órakor, folytonos bemenettel.

Ha olesón és kellemesen akar szórakozni, nézze meg az Uranus mai új műsorát!

Holnap teljesen új műsor.

Legközelebbi újdonságok: *Epizód az olasz háborúból.* (Dráma.) *Mogvadult bika.* (Sláger bohózat.) *Virgínius.* (Történelmi dráma) *Ritka pénzgyűjtemény.* (Gyönyörűen színezett látványosság.) *Az esernyő.* (Kitűnő bohózat stb. újdonságok.)

Előkészületben:

Másodszor! 2 napig! Másodszor!

NAPOLEON.

A végzet embere.

Az utólréhe len Vecsei, híres hasbeszélő vendégszereplése pompás műsorával.

REGÉNY CSARNOK.

A nagy rejtély.

— Folytatás. —

— Szegény Eustaceom gyöngé és ingtag, — szolt — de nem háládatlan ember. Gyermekem! Te rosszat jóval fizetél meg neki, — bizonyítottad, mily feláldozólag, mily hűségesen szereted, azon erély által, mellyel minden megpróbáltatással, minden veszéllyel szembe szálltál érte! Bizzál bennem és bizzál benne! Ellent nem állhat már neked. Hadd lássa a kedves arcot, mellyről álmódott, hadd lássa, amint a régi szerelemmel tekint reá s ismét tied leányom, tied egy egész életre!

Felállt s homlekomat érinté ajkaival; haugja szeretetteljes gyöngeségbe olvadt, melyre képesnek nem hittem volna.

— Mondd, hogy igen, Valéria, — susogott — s neki és nekem légy drágább, mint valaha!

Szivem mellette szolt. Erélyem elhagyott. Playmore úrtól nem érkezett levél, mely felbátorított és vezetett volna. Oly hosszasan s oly hasztalanul álltam ellent; annyit megkísérlettem, annyit szenvedtem; oly kegyetlen csalódásokkal, oly gyakori kellemetlenségekkel találkoztam, és ő, ő lenn a szobában feküdt, nehezen visszatalálva az öntudatoságba és életbe; — ellentállhattam volna-e?

Vége volt mindennek. Ha igent mondok s Eustase anyjának belé helyezett bizalmát meg nem hazudtolja, Isten hozzádot mondok életem egyetlen szeretett vágyának, egyetlen nemes, fennkölt reményének.

Tudtam ezt és igent mondtam.

S így hát Isten veled, nagy küzdelem! És Isten hozott új megadás, mely elismeri, hogy a küzdelmet nem koronázta siker.

Anyósom és én, együtt aludtunk az egyetlen lakhelyen, mit a nyomorult kis koresma nyujtott — afféle padlásszerű kis helyen, mely a rozzant háztető alatt létezett.

Az éj, mely párbeszédünket követé, kemény hideg volt. Pongyolaruháink és utazó takaróink dacára, keservesen megérettük a fagyasztó hideget. Anyósom aludt, de szememre nem jött álom. Sokkal izgatottabb és nyugtalanabb voltam, ha megváltozott helyzetemre s férjem még mindig igen kétes fogadtatására gondoltam, semmint aludni képes lettem volna.

Ugy hiszem, már néhány óra elmult s én még mindig fájdalmas gondolataimmal voltam elfoglalva, midőn egyszerre egy új és sajátságos érzésnek öntudatára jutottam, mely meg is lepett, de egyuttal meg is ijesztett.

Ijedtemben felháborodva felültem ágyamban. A mozdulat felébreszté Macallannét.

(Folyt. köv.)

10,132—1909 tk. szám.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. törvényszék, mint telek-könyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Kereskedők és Iparosok Hitelközvetkezte végrehajtónak Debreczeni Györgyné Csáki Julianna végrehajtást szenvedő elleni végrehajtási ügyében a debreczeni kir. törvényszék területén levő Debreczen sz. kir. város belterületén fekvő, a debreceni 5210. sz. tjkvben A + 1. sorsz., 4491 b. hrsz. alatt felvett köntöskerti szőlőből a végrehajtást szenvedett nevén álló felerésznyi jutalékra a C. 1. sorszám alatt özv. Debreczeni Ferencné Szathmári Mária javára bekebelezett holtig tartó haszonélvzeti jog fenntartása mellett 880 koronában; a debreceni 5. sz. tjkvben A + 3. sor-, 4489. hrsz. a foglalt köntöskerti szőlőből a végrehajtást szenvedett nevén álló felerésznyi jutalékra 550 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az **1909. évi szeptember hó 20-ik napján, délelőtt 9 órakor** a kir. törvényszék árverési termében megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alul eladatni nem fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becserének 15 %-át, vagyis 51 ko-15 fillért, 10 korona 20 fillért készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Az, aki az ingatlanért a kikiáltási árnál magasabb ígéretet tett, ha többet ígérni senki sem akar, köteles nyomban a bánatpénzt az általa ígért összeg 15 %-áig kiegészíteni, különben az ígérete figyelmen kívül marad és a tovább folytatandó árverésben részt nem vehet.

Debreczen, 1909 augusztus hó 1-én. Kir. törvényszék mint tkvi hatóság.

Baróthy Béla,
kir. törvényszéki bíró.

Donogán és Somossy

Debreczen.

== Kistemplom-bazár. ==

Mosó kelme ujdonságok!!

Zefir, Batist, Ottomán-
vászon, Kreton, Voile
de laine

óriási raktára!!

Villamos világitást

lakások, üzletek és egyéb helyiségek részére, malmok, gyá ak, kastélyok saját üzemi berendezéseket, dynamo-motor szellőztető, telefon, szobacsengő berendezéseket helyben és vidéken a legnagyobb szakértelemmel szavatosság mellett

Fazekas Imre

készít DEBRECZEN, Plac-u. 77.
Telefon 567. Eredeti Dr. Just Wolfram lámpa gyári raktára. Legolcsóbb bevásárlási forrás.

A

„Gyöngyvirág Crème“

az arc krémek gyöngyvel Szeplő, májfoltok, pattanások s bőrbajok ellen kiváló jó szer. Simává, fehérré s üdévé teszi az arc bört! Sem higanyt, sem ólmot nem tartalmaz. A nappalra való krème nem zsiroz, míg az éjjelre való zsiroz. Egy tégely ára egy korona. Kapható:

Mihalovits Jenő

„Kigyó“ című gyógyszerárában.
DEBRECEN.

Villamos világitást,

telefonok, villamos esengők berendezését, javítását, évi jókarban tartását, ugy helyben, mint vidéken legjobb anyaggal, legolcsóbban eszközöl

Földvári L.

Debreceni első elektrotechnikai gyár és villamos-szerelési vállalat. — Csillárok, ivlámpák, villamos motorok, szellőztetők, dinamok állandó nagy választékban. Raktáron tartom a legjobb gyártmányu Wolfram és Osmium égőket.

Legrégibb épületüvegezési és képkerekezési vállalata

Blattner Gyula

Telefon 468. sz.

Főter 69., Megyeházzal szemben.

Alapított 1801.

Építkezések beálltával ajánlja magát új és ó épületek, kirakatok beüvegezésére, melyekhez állandóan nagy raktárt tartok mindenemű üvegtáblákból.

Gyors és pontos kiszolgálás, jutányos árak. Költségvetések kívánatra díjtalanul. Állandó nagy raktár mindenemű kész ablakokban, ugyszintén képkerekekben, stb.

Megakadályozza a hajhullást!

Megakadályozza a korpaképződést!

Erősíti a hajnövést!

Éleszti az idegeket!

DR. DRALLE NYIRFA-HAJVIZE

a legnemesebb és legtermészetesebb fej- és hajviz.

DRALLE GYÖRGY, HAMBURG.

Nagybani raktár Ausztria-Magyar ország részére: M. Hoffmann & Co., Tetschen a. d. E.

Nyári idényre

olcsó árakon ajánl

Angol Jefirt, francia Batiztot, fehér és szines ruhavásznat

mosó és gyapju Dalaint borduros mosó árut hazai gyártmányu fehérneműeket, kartonokat férfi és női keztükét és harisnyákat, Siffon vászon és asztalnemüket nyári takarót és paplanokat.

Napernyők minden árban.

SZÉPE LAJOS

női divatüzlete DEBRECEN, Kossuth-utca 6. sz.

APRÓ HIRDETÉSEK.

10 szóig 40 fillér, azontul minden szó 4 fillér, a legkisebb hirdetés 40 fillér.

Levélbeli tudakozódásokra pontosan válaszolunk, kérjük azonban a szükséges postabélyeget. Apróhirdetéseket postautalvánnyal is lehet föladni, a szelvényen a szöveg könnyen elfér. Apróhirdetéseket a kiadóhivataltól felvesz d. e. 8-1-ig és d. u. 2-8-ig gróf Dégenfeld-tér 2. sz. I. emelet, a folyosón az első ajtó.

Minden ok

amellett szól, hogy vegye igénybe a „Debreczen” apróhirdetéseit, mert

- Ha állást keres — ott talál.
- Ha lakást keres — ott talál.
- Ha alkalmazást keres — ott talál.
- Ha társat keres — ott talál.
- Ha oktatást keres — ott talál.
- Ha butort keres — ott talál.
- Ha hangszert keres — ott talál.

Szóval bármire is szüksége van, ott megtalálhatja, ha pedig eladni akar valamit, ott eladhatja.

Levelezés.

Levele van a kiadóban és a hivatalos órák alatt átvehetik: „Nyárutó”, „Göröngyös utak”, „Mátyás” „D. I.” jeligére.

Komoly iparos elvenne 18-23 éves leányt vagy gyermektelen özvegyet 2000 korona hozománnyal. Leveleket „Barna legény” jeligére a kiadóba kérek.

Fiatal urileány (szegény) megismerkedne ugyanilyen szegény uriemberrel, szórakozás céljából. Leveleket a kiadóba kérek „Fekete” jeligére.

Föltétlen tisztességes és művelt urileány előkelő földbirtokos ismeretségét keresi. Teljes című leveleket „Aphrodite” jeligével a kiadóhivatal továbbítja.

Melyik nemes szívű hölgy adna meleg otthont egy ifju véru és hálás szívű önkéntesnek, szeptember 17-ig. Levelet „Csak párosan szép az élet” jeligére a kiadóba!

Ajánlat.

A legjobb ízű aromás pörkölt kávé Félgyeházy-nál kapható. Villanyüzemű kávé pörkölde a kirakatban Piac- és Miklós-utca sarok.

KOVALD PÉTER ÉS FIA

es. és kir. szabadalm. kéme és szőrmefestő, vegytisztító és gőzmosó-gyár BUDAPEST, VII., Szövetség-utca 37.

Megbízói kényelmét szem előtt tartva elhatározta, hogy minden telintézes vidéki városban képviselőt létesít és ezáltal módot nyújt a nagyérdemű közönségnek arra, hogy céget — a csomagolás és postaköltségek mellőzésével — közvetlenül felkereshesse SCHWARTZ R. Debreczen Dégenfeld-tér 8. szám vette át a képviselőt és a gyár rendszer áráiban vállalja az ural, női- és gyermeköltönyök, díszítő és butorszövetek, függönyök, kézimunkák, szőnyegek, csipke és végárak, szőrmék stb. vegytisztítását és festését. **Ugyazintén ágytollak tisztítását és fehérneműk mosását is.** A nagyérdemű közönséget biztosítva kifogástalan munkájáról és mindenkor méltányos árrairól, szíves jóindulatába és figyelmébe ajánlja a képviselőt és számos megbízást kér a

Kovald Péter és Fia cég.

Pályázati felhívás.

Az Andaházy-Szilágyi-intézet részéről 1909. évi szeptember hó 4-től 1910. évi júniusban, a növendékek levezgázásáig terjedő időre, 11 személy számára szállítandó kenyérszükségletre ezennel pályázatot hirdetek. Felhívom a kenyérsütéssel foglalkozók figyelmét, hogy ajánlataikat folyó hó 24-éig, lakásomon, Darabos-utca 46. sz. a. naponként délután fél 2 órától 3 óráig beadhatják, ahol a feltételekről is bővebb értesítést fognak nyerni. Debreczen, 1909. évi augusztus hó 16.

Sinka Sándor,

tanár, az Andaházy-Szilágyi-intézet gondnoka.

Nyomatott Debreczen szab. kir. város könyvnyomda-vállalatánál

Uraktól levett ócska ruhákat igen tisztességgel ártn vesz Résenberg Béni Debreczen Bádógos-u. 1. 15

Iskolakönyvek vidéki megrendelését leggyorsabban és pontosan intézi, Debreczen legrégebbi könyv- és papirkereskedése: Csáthy Ferenc, Egyház-tér 2. sz.

A csépléshez szükséges gépszijak I. rendű minőségben Sesztina Lajosnál kaphatók.

Szépe Lajos uri-divat üzletében Kossuth-utca 6. napernyők minden árban.

Blattner Gyulánál főtér, megyeházzal szemben, képek keretezése a leggyorsabban készülnek.

Gyöngyvirág Crème kapható Mihalovits Jenő gyógyszerárban.

Kereslet.

Nagyobb hivatalhoz, mely később államosítva és nyugdíjjal lesz összekötve, ügyes, legalább 4 középiskolát végzett, szorgalmas és jóírású fiatalember kerestetik. Kezdő fizetés havi 60 korona. Irodai és könyvelési munkálatokban jártas, kereskedelmi érettségét tett egyének előnyben részesülnek. Ajánlatok e lap kiadóhivatalába „Örökös állás” jeligével küldendők.

Árva leány, feltétlenül tisztességes, azonnali alkalmazást és igazi otthont nyerhet — mint mindenek — keresztyén uri családnál. Cim a kiadóban.

Eladás.

Bihar-Dlőszegi bor, hordószámra eladó Csapó-utca 27. sz.

Debreceni Első Takarékpénztári részvények eladók. Cim a kiadóban.

Egy jókarban levő zongora eladó. Cim a kiadóban.

Boros hordók minden nagyságban báró Györfly Miklósnál kaphatók Nap-u. 14.

Billiárd-asztal, ebédlő-kredenc eladó, asztalosmunkákat elvállalok. Eötvös-utca 112. Nagy.

VÁSZONÁRU!

fehérneműk, valamint siffonok és paplanlepedő vásznak, virágos és csilkos eslivattok, damaszt étkező- és azsur kávék terítékek, damaszt- és frottir törülközők, törlekendők és nankingok, valamint kész női fehérneműk és paplanok legolcsóbbszabottárban.

Nőiruha divatvásznakból mintákat kívánatra készséggel küldünk.

Szabó Lajos Fiai

divat- vászon- és szőnyeg-raktára

Debreczen, Rózsa-u. 1.

Alapított 1842. évben.

CSÁSZÁRFÜRDŐ.

BUDAPESTEN.

Nyári és téli gyógyhely, a magyar irlalmas-rend tulajdona. Elsőrangú kénés hévízü gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszap-, medence- és kádfürdők, melyek kiváló gyógyhatással használatnak az összes reumatikus- és idegenbántalmaknál. Uszodák, hőlég-, szénsavas- és villamvfürdők. Ivó- és belélegzési kura. Prospektust ingyen és bérmentve küld

az IGAZGATÓSÁG.

MEGLEPŐ SZINTE CSODÁLATOS GYÓGYEREDMÉNYEKA

APTAMÁSI

LITHIUM-GYÓGYVIZ-

zel gyomor, vesese-hólyagés bélbántalmaknál oalamint asthma, bronchiale, köszvény és húgysavas diathesis eseteiben.

Debreczenben kapható:
KONTSEK GÉZA
fűszer- és csemege kereskedésében
DEBRECZEN, Kossuth-utca.

Boros hordó

gyártás és raktár minden nagyságban

Margit-fürdőtelep.

Ugyanott ajtós hordók vannak raktáron 1200-1500 literesig. — Iroda: PETERFIA UTCA 76. szám alatt. — Kádársegédek fölvetetnek.